

Zprávy

Časopis pro pěstování matematiky a fyziky, Vol. 57 (1928), No. 3-4, 319--324

Persistent URL: <http://dml.cz/dmlcz/121385>

Terms of use:

© Union of Czech Mathematicians and Physicists, 1928

Institute of Mathematics of the Academy of Sciences of the Czech Republic provides access to digitized documents strictly for personal use. Each copy of any part of this document must contain these *Terms of use*.

This paper has been digitized, optimized for electronic delivery and stamped with digital signature within the project *DML-CZ: The Czech Digital Mathematics Library* <http://project.dml.cz>

se u obdobné učebnice Eggerthovy tak dobře osvědčilo. Oproti tomu velmi vhodné pro přehlednost celého díla je označení výsledných vztahů proloženým tiskem; myslím, že v tom směru sloužil Jellinkovi příkladem souborný spis Trautzův. Velmi pozoruhodný je bibliografický přehled odborné literatury, připojený k spisu před úvodem. Jellinek snaží se v něm podati čtenáři kritický přehled odborné, skutečně dobré literatury. Jevil-li se nám v obsahu spisu Jellinek jako exaktní vědec, projevuje se nám v tomto seznamu jako spekulativní filosof a to na neštěstí filosof směru, jenž není vždy exaktnímu badání nejzdravější. Známe Jellinka-filosofa z jeho spisu »Weltengeheimnis«, spisu jistě velmi dobrého pro ty, jichž fantazie může se pohybovati v nejnemožnějších mezích, ale ne dobře se hodícího pro střízlivý druh a způsob myšlení fysiků. K exaktnímu obsahu spisu, spočívajícího na nejkonkretnější matematické basi, jaksi velmi podivně se poji v seznamu dobrých příruček uvedený spis Drieschův, jenž snad svými názory velmi dobře odpovídá požadavkům fysiológů, jichž experimentální práce spočívá v experimentování s noetickými pojmy, ale nikterak nemůže se družit k exaktním formulacím, jakých vyžadují vědy, jichž základem je střízlivá matematika.

Dr. V. Podroužek.

Z P R Á V Y.

Zpráva redakční. Redakce se rozhodla uctíti šedesátiny prof. K. Petra vydáním »Petrova Sborníku«, sbírky článků a pojednání jeho žáků, přátel a ctitelů, jenž měl vyjít jako 3.—4. číslo Časopisu. Příspěvků sešlo se však takové množství, že bylo možno v tomto ročníku vydati jen první část »Sborníku«; druhá část vyjde jako dvojčíslo roč. LVIII. hned po prázdninách.

Red.

Návštěva francouzského matematika. Dne 22. května přijel do Prahy se svou chotí vynikající francouzský matematik, pan Jacques Hadamard, profesor na Collège de France v Paříži a člen francouzské akademie věd. Byl pozván přírodovědeckou fakultou university Karlovy ke třem přednáškám, které konal dne 23. května dopoledne a odpoledne a dne 24. května dopoledne. Ke svým přednáškám zvolil si téma »Huygensův princip«. Formuloval nejdříve Huygensův princip třemi různými větami, načež podal výklad těchto vět a promluvil o jejich matematickém významu. Obsahem jeho přednášek byly z velké části výsledky jeho vlastních vědeckých prací. Ke studiu Huygensova principu byl veden svými pracemi o diferenciálních parciálních rovnicích. Jeho výklad prozrazoval cele velkou matematickou tradici francouzskou, byl naplněn velkým bohatstvím matematických myšlenek, vynikal živostí a jasností. Ve svých přednáškách nezapomněl pan Hadamard nikde zdůrazniti ty body, v nichž projednávaná látka není ještě uspokojivě rozřešena a jež se mohou tak státi východiskem nových badání. Jeho pronikavý duch odkrývá takových míst velký počet. Na počest pana Hadamarda a jeho choti uspořádala přírodovědecká fakulta večeři v Obecním domě, již se zúčastnil za Jednotu její předseda a několik jejích členů. 24. května odjel pan Hadamard do Brna, kdež přednášel na Masarykově universitě druhý den o témže předmětu. Dne 29. května zúčastnil se

závěrečné schůze VI. sjezdu čsl. přírodopytců, lékařů a inženýrů v Panteonu. Po zájezdu do Tater vrátil se do Paříže. *Kořínek.*

VI. Sjezd Československých přírodopytců, lékařů a inženýrů se konal o svatodušních svátcích ve dnech 25.—30. května v Praze.

K prvé sekci (matematika, fysika a astronomie) přihlásili se z celé republiky 73 členů mimo účastníky (dámy). Z ciziny poctil Sjezd svou přítomností francouzský matematik, profesor na Collège de France pan JACQUES HADAMARD s chotí. Přednášel těsně před sjezdem jako host přírodovědeckých fakult university Karlovy v Praze a univ. Masarykovy v Brně. Prací sekce se sice zúčastniti nemohl, avšak vešel ve styk s řadou našich matematiků a fysiků.

Čtyři schůze naší sekce se konaly ve fysikálním ústavu univ. Karlovy za hojně účasti členů i hostů. Hlavní přednášky byly dvě. Přednášel prof. dr. E. ČECH »O pojmu prostoru v moderní diferenciální geometrii« a prof. dr. V. TRKAL »O nejnovějších směrech v teorii kvant a jejich souvislosti s teorií atomovou«. Obě přednášky byly vyslechnuty s velkým souhlasem a zájmem a daly podnět k diskusi i k četným poznámkám. Mimo to bylo předneseno členy sekce 40 sdělení o jejich původních pracích matematických, fysikálních a astronomických, které budou většinou uveřejněny buď v Časopise nebo v jiných vědeckých publikacích. Krátké výtahy byly nebo budou ještě otištěny ve Věstníku Sjezdovém.

Potěšitelná byla zejména činná účast mnoha mladých pracovníků jak při přednáškách, tak v četných diskusích. Při řadě z nich se ukázalo, že mají dobrý rozhled po současné literatuře a že jejich úroveň vědecká snese zcela dobře měřítko evropské. Je to radostným znamením pro budoucnost a zárukou, že vědy našeho oboru se budou zdárně vyvíjeti. Podrobné protokoly o schůzích I. sekce budou uveřejněny ve »Věstníku sjezdovém«.

Ks.

Členská schůze Jednoty se konala v rámci VI. sjezdu čsl. přírodopytců, lékařů a inženýrů v pondělí 28. května 1928 o 16. hod. v místnostech matematického ústavu Karlovy university za přítomnosti 75 členů a 9 hostů, z nichž dlužno uvésti kromě dam pp. dr. Franka a dr. Rausch-Trautenberga, prof. něm. university. Řada členů se omluvila (na př. zši Červenka, dr. Češka, dr. Čupr, dr. Hruška, řed. Suchan, dr. Theurer a j.). Po srdečném zahájení schůze předsedou dr. Nušlem, promluvil o nynějším stavu a dalším rozvoji Jednoty ředitel dr. Valouch, načež stálý tajemník dr. Sobotka vzpomněl dosavadního vývoje Jednoty a jednotlivých jejích vynikajících a zasloužilých členů. O brněnském odboru promluvil jeho předseda dr. Novák. Řed. Libický vzpomenul památky zesnulých členů Jednoty, již uctili přítomní povstáním. Veškeré proslovy se těšily veliké pozornosti přítomných a byly odměněny dlouhotrvajícím potleskem, jenž vyjadřoval též spokojenost shromážděných s dosavadním rozvojem Jednoty. Přáním, aby i další její vývoj dál se stále vzestupně, zakončil předseda tuto zdařilou

schůzi. Nato si přítomní prohlédli místnosti knihovny a čítárny Jednoty, kdež jim bylo podáno malé občerstvení. V přátelském hovoru setrvali tam do 20. hod. V sobotu a v úterý dopoledne prohlédli si někteří členové místnosti Jednoty, zejména její tiskárnu.

Řádná valná schůze Jednoty československých matematiků a fysiků se konala dne 19. dubna 1928 ve fysikálním ústavě university Karlovy v Praze. Předseda dr. NUŠL zahajuje schůzi za přítomnosti 38 členů zapsaných v presenční listině. Přečten a schválen protokol minulé valné schůze.

Předseda věnuje posmrtnou vzpomínku zemřelým členům Jednoty uvedeným v tištěné výroční zprávě, kterýžto projev vyslechli členové stojíce. Ředitel dr. VALOUCH doplňuje svou tištěnou zprávu některými poznámkami, zvláště poukazuje na přechodný přebytek rukopisů, který nemůže tiskárna okamžitě zpracovati. Na dotaz dr. VOJTĚCHA poznamenává, že byl koupen nový sázečí a licí stroj Monotyp, který přivede pracovní tempo do normálních kolejí, jakmile se personál zapracuje. Stručně referuje o domu Jednoty, vykládá bilanci a odůvodňuje návrh výboru na zvýšení členských příspěvků. Knihovnick dr. KÖSSLER poznamenává ke své tištěné zprávě, že se nové místnosti osvědčují a že u knihovního řádu zatím platného nebylo shledáno závad. Navrhuje jeho definitivní schválení. Výsledkem veliké debaty, která se rozvinula o čl. 3 (zúčastnili se jí BYDŽOVSKÝ, KOŘÍNEK, KÖSSLER, NACHTIKAL, POSEJPAL, SCHUSTER, SOBOTKA, VALOUCH, VOJTĚCH, ŽÁČEK) bylo změnění jeho stylisace. Dr. ŠALAMON jménem kontrolujících komisařů oznamuje, že revidovali veškeré hospodářství Jednoty a shledali vše ve vzorném pořádku. Navrhují, aby valná schůze dala za správní rok 1926—27 absolutorium funkcionářům i celému výboru a aby vyslovila díky jim a všem, kteří pomáhali v kanceláři a v podnicích Jednoty. Přijato jednomyslně.

Nato schváleno jednomyslně, aby počínaje r. 1928—29 platili skuteční členové 40 Kč, činní členové 30 Kč. Knihovní řád byl schválen rovněž jednomyslně ve znění, jež jest dále otištěno.

Při volbách byli zvoleni aklamací, proti níž nebylo námitek: předsedou NUŠL, členy výboru (na 3 roky) HEROLT, MAŠEK, NACHTIKAL, PETÍRA, PETR, POSEJPAL, ŽÁČEK, (na 1 rok) ŽDÁREK, náhradníky (na 1 rok) JANKO, JENIŠTÁ, KOROUS, MIKLENDÁ, RAŠÍN, VYČICHLO, kontrolujícími komisaři (na 1 rok) HÜBNER, ŠALAMOUN, ŠRŮTEK, členy vědecké rady (mat. sekce) HEINRICH, SCHÖNBAUM, VOJTĚCH, (fysik. sekce) DOLEJŠEK, FRIEDRICH, TRKAL.

Volné návrhy. 1. Výbor navrhuje, aby byli zvoleni čestnými členy H. DESLANDRES, ředitel observatoře v Paříži (odůvodnil Nušl), MAURICE FRÉCHET, profesor university ve Štrasburku (Bydžovský), PAUL LANGEVIN, profesor na Collège de

France v Paříži (Záviška), a JEAN PERRIN, profesor university v Paříži. Všichni zvoleni jednomyslně.

2. Prof. dr. V. LIBICKÝ zasílá tyto návrhy: a) V literární příloze Časopisu buďtež soustavně uveřejňovány seznamy vědeckých článků mat. a fys., uveřejněných v domácích i cizích časopisech. b) Budiž učiněno opatření, aby bylo umožněno venkovským členům Jednoty vypůjčiti si na krátkou dobu jednotlivá čísla běžných ročníků časopisů Jednotou odebraných. c) Aby Jednota svým nákladem vydala obrazy vynikajících českých a event. i cizích matematiků, fysiků a chemiků. Po kratší debatě odkázány návrhy výboru k úvaze a event. provedení; návrh b) jest ovšem vyřízen příjetím knihovního řádu.

3. Prof. dr. SCHUSTER si stěžuje, že autoři učebnic ponechávají v nich různé nedostatky a nedopatření, i když se jim dostane upozornění z kruhů středoškolských profesorů. Dr. BYDŽOVSKÝ upozorňuje, že Jednota dala autorům k vyjádření materiál, který dostala z MŠO, a žádá, aby všechny poznatky a podněty byly oznamovány výboru.

4. Prof. dr. TRKAL navrhuje, aby se Jednota zasadila o uveřejnění katalogu všech pražských vědeckých knihoven universitní knihovnou. Odkázáno výboru.

5. Prof. dr. RÁDL si přeje, aby jeho spor s členem výboru byl řešen valnou schůzí. Předseda upozorňuje, že podle čl. 15 stanov nepatří věc do valné schůze, ale před smírčí soud, a vyzývá dr. RÁDLA, aby požádal výbor písemně o sestavení smírčího soudu.

Když se již nikdo nehlásil o slovo, byla schůze skončena doslovem předsedovým o úspěšné činnosti komise nazvané presidiem, jejíž členové jsou BYDŽOVSKÝ, NUŠL, POSEJPAL, SOBOTKA, ŠTĚPÁNEK, VALOUCH.

Výbor Jednoty ustavil se po valné schůzi takto:

Předseda: p. dr. FRANTIŠEK NUŠL, ředitel stát. hvězdárny v Praze (do konce r. 1930).

Mistopředseda: p. STANISLAV PETÍRA, vrchní školní rada v Praze (1930).

Stálý tajemník: p. dr. JAN SOBOTKA, profesor university Karlovy v Praze (doživotně).

Ředitel: p. dr. MILOSLAV VALOUCH, sekční šéf v. v. v Praze (1929).

Pokladník: p. dr. BOHUMIL BYDŽOVSKÝ, profesor university Karlovy v Praze (1928).

Jednatel: p. dr. VÁCLAV POSEJPAL, profesor university Karlovy v Praze (1930).

Knihovníci: p. dr. FRANTIŠEK ZÁVIŠKA, profesor university Karlovy v Praze (1929); p. dr. VLADIMÍR KORÍNEK, asistent vysoké školy technické v Praze (1928); p. dr. MILOSLAV A. VALOUCH, asistent vysoké školy technické v Praze (1928).

Účetní správce: p. dr. JOSEF ŠTĚPÁNEK, profesor reálky v Praze (1929).

Archivář: p. dr. MIKULÁŠ ŠMOK, profesor reálky v Praze (1929).

Zapisovatel: p. JOSEF ŽDÁREK, profesor vyšší průmyslové školy v Praze (1928).

Bez zvláštní funkce: p. LADISLAV ČERVENKA, vládní rada, zemský školní inspektor v Praze (1928); p. dr. MILOSLAV HAMPL, asistent vysoké školy technické v Praze (1928); p. dr. EMANUEL HEROLT, profesor reálky v Praze (1930); p. dr. VÁCLAV HRUŠKA, profesor vysoké školy technické v Praze (1929); p. dr. MILOŠ KÖSSLER, profesor university Karlovy v Praze (1929); p. ing. dr. RUDOLF KUKAČ, profesor vysoké školy technické v Praze (1928); p. dr. BOHUMIL MACHYTKA, docent university Karlovy v Praze (1928); p. dr. BOHUSLAV MAŠEK, místoředitel stát. hvězdárny v Praze (1930); p. dr. FRANTIŠEK NACHTIKAL, profesor vysoké školy technické v Praze (1930); p. dr. KAREL PETR, profesor university Karlovy v Praze (1930); p. dr. KAREL RYCHLÍK, profesor vys. školy technické v Praze (1929); p. dr. VLADIMÍR RYŠAVÝ, profesor reálky v Praze (1929); p. dr. AUGUST ŽÁČEK, profesor university Karlovy v Praze (1930).

Do *vědecké rady* byli delegováni z výboru pp. dr. PETR (do sekce matemat.) a dr. NACHTIKAL (do sekce fysik.). Redakce Časopisu a Rozhledů zůstává nezměněna.

Knihovní řád Jednoty československých matematiků a fysiků schválený valnou schůzí dne 19. dubna 1928:

- Čl. 1. Uživatelé knihovny a čítárny přísluší všem členům JČMF, kteří mají zaplacen členský příspěvek, zachovávají ustanovení tohoto řádu a řídí se usneseními knihovní rady nebo knihovní komise, která normuje knihovní agendu po stránce formální.
- Čl. 2. Členům osobně se dostavivším půjčují se knihy jen na legitimaci. Členům venkovským se půjčují knihy, požádají-li o ně dopisem; jsou povinni zapraviti zpáteční dopravné za vypůjčené knihy. Zásilka tam i zpět se děje na nebezpečí vypůjčovatele, který v případě ztráty knih ručí za ně ve smyslu čl. 7.
- Čl. 3. Nepůjčují se
- A) časopisy,
 - B) knihy zařazené do Koperníkovy sbírky,
 - C) knihy, které jakožto cenné a vzácné vyřadila knihovní komise z půjčování;
- lze je však — právě tak jako ostatní knihy — studovati v čítárně po dobu úředních hodin knihovny.
- Výjimečně lze půjčiti na kratší dobu za podmínek napřed smluvených:
- a) se svolením knihovní rady vázané časopisy a knihy shora sub C) uvedené,
 - b) se svolením výboru knihy ze sbírky Koperníkovy.
- Čl. 4. Knihy z půjčování nevyloučené se půjčují na dobu dvou měsíců. Výpůjční dobu lze si prodloužiti na další dva měsíce v posledním týdnu výpůjční lhůty, nebyla-li kniha předznamenána (čl. 6).
- Čl. 5. Přijetí každé knihy potvrdí člen vlastnoručním podpisem na stvrzence, která se mu vrátí při odvedení knihy.

U člena venkovského jest stvrzenkou dopis, kterým o knihy žádal, opatřený příslušnými poznámkami knihovníka. Přijetí knih vrácených potvrdí knihovník členu venkovskému k jeho přání písemně, byla-li přiložena známka na odpověď.

- Čl. 6. Každý člen má právo předznamenati si knihu vypůjčenou té doby jiným členem, nebyla-li již předznamenána a složil-li poplatek 50 h. Tím nabývá přednostního práva na dobu prvního týdne ode dne, kdy byla mu poslána zpráva o vrácení knihy.
- Čl. 7. Každý člen jest povinen navrátiti knihy v takovém stavu, v jakém mu byly z knihovny vydány. Za knihy poškozené a ztracené musí býti dána náhrada rovnající se ceně knihy a její vazby.
- Čl. 8. Nevrátí-li kdo knihy včas, bude upomenut písemně; za upomínku jest povinen zaplatiti poplatek 1 Kč. Nevrátí-li ani potom knihu do 14ti dnů, zaplatí za každou další upomínku s osmidenní lhůtou poplatek 5 Kč.
- Bylo-li upomínání bezvýsledné, může býti člen z usnesení výboru stíhán cestou soudní.
- Čl. 9. Každý člen, jenž nevyhovuje ustanovením tohoto řádu, zvláště prošla-li mu vypůjční lhůta a knihy nevrátil, pozbývá práva na vypůjčení dalších knih až do té doby, kdy uvede vše do pořádku.
- Čl. 10. Čítárna JČMF jest přístupna členům na průkaz legitimace. Z čítárny není dovoleno odnášeti ani knihy ani časopisy.
- Čl. 11. Hodiny, kdy se v knihovně a v čítárně úřaduje, určuje knihovná rada, majíc zřetel k přáním a potřebám členstva. O prázdninách vysokoškolských zůstává knihovna i čítárna zpravidla zavřena.
- Čl. 12. Členům bydlícím v Brně se půjčují pouze knihy, které nejsou v knihovně brněnského odboru JČMF.

Soutěž na originální návrhy fyzikálních pokusů. Fyzikální skupina Technického musea čsl. v Praze připravuje zřízení fyzikálních sbírek v tomto ústavě. Fyzikální oddělení má předvésti a znázorniti veškeré důležité zjevy a základní poučky všech oborů fyziky tím způsobem, aby každý návštěvník sám mohl na vystavených přístrojích konati pokusy a demonstrace. Za tou příčinou fyzikální skupina Technického musea čsl. vypisuje pro členy *Jednoty soutěž na originální a vtipné návrhy jednoduchých pokusů* o základních poučkách fyzikálních. Vyžaduje se, aby pokusy byly názorné, aby upoutaly i návštěvníka z nejširších kruhů a aby je návštěvník sám — podle připojeného návodu — mohl snadno a bez poškození přístrojů reprodukovati.

Na odměnění návrhů se vypisují tři ceny: 500.—, 300.— a 200.— Kč. Došlé návrhy posoudí výbor fyzikální skupiny musea, který si vyhrazuje případnou změnu ve stanovení výše cen jakož i event. odměnění většího počtu návrhů. Odměněné návrhy budou uskutečněny ve fyzikálních sbírkách musea, při čemž bude uvedeno jméno autorovo.

Návrhy opatřené popisem i nákresem, jakož i jménem a adresou autorovou v zalepené obálce, dlužno zaslati do konce října 1928 na adresu: Dr. Frant. Nachtikal, profesor českého vysokého učení technického, Praha II, Karlovo nám. 14.